

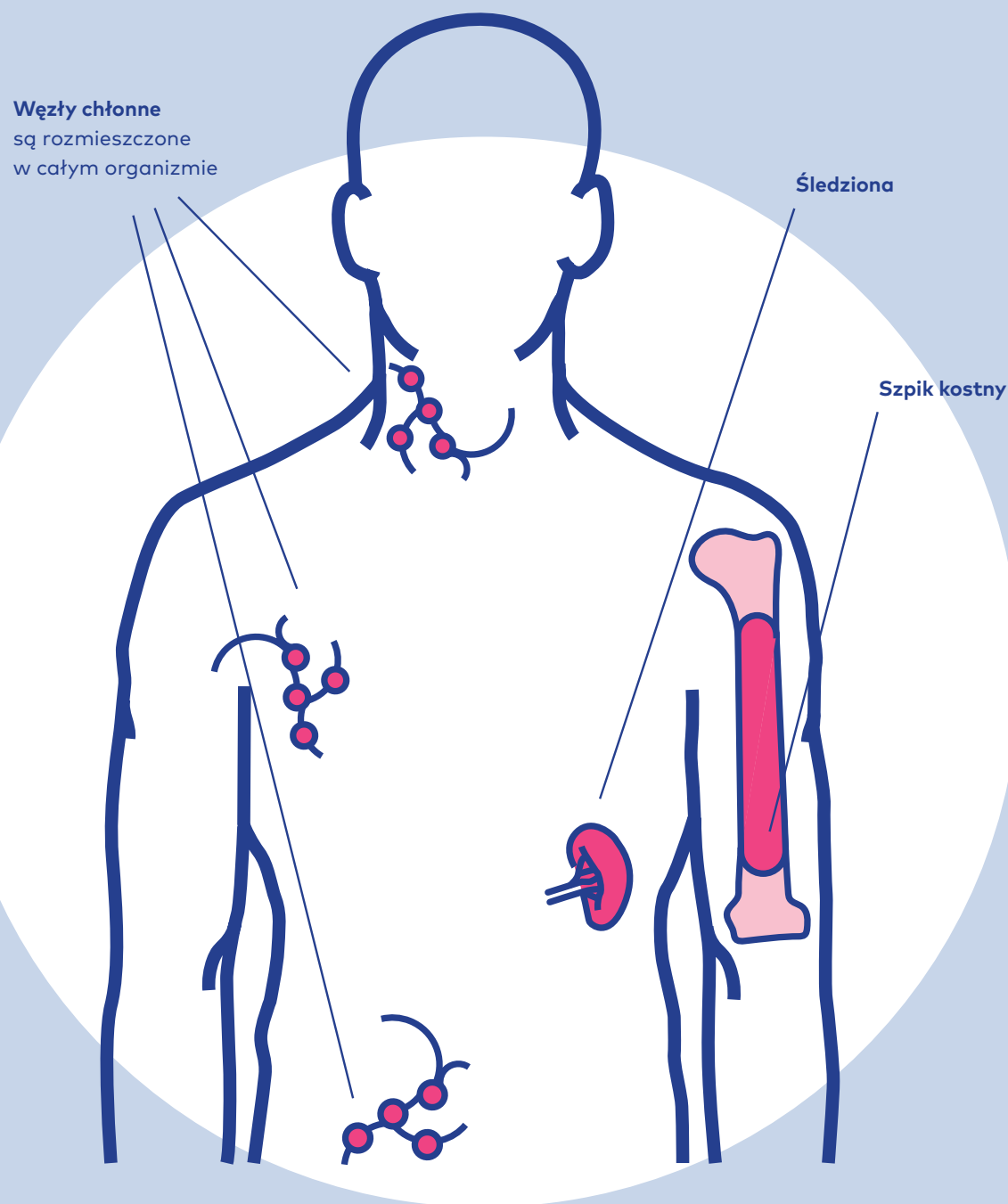
Powiększone węzły chłonne

limfadenopatia

Powiększone węzły chłonne - *limfadenopatia*
Co każdy wiedzieć powinien

dr Aleksandra Gołos

Prawidłowy układ odpornościowy chroni organizm przed infekcjami.

O układzie odpornościowym

Układ odpornościowy ma za zadanie bronić organizmu przed infekcją. Obejmuje węzły chłonne, śledzionę i szpik kostny.

Śledziona

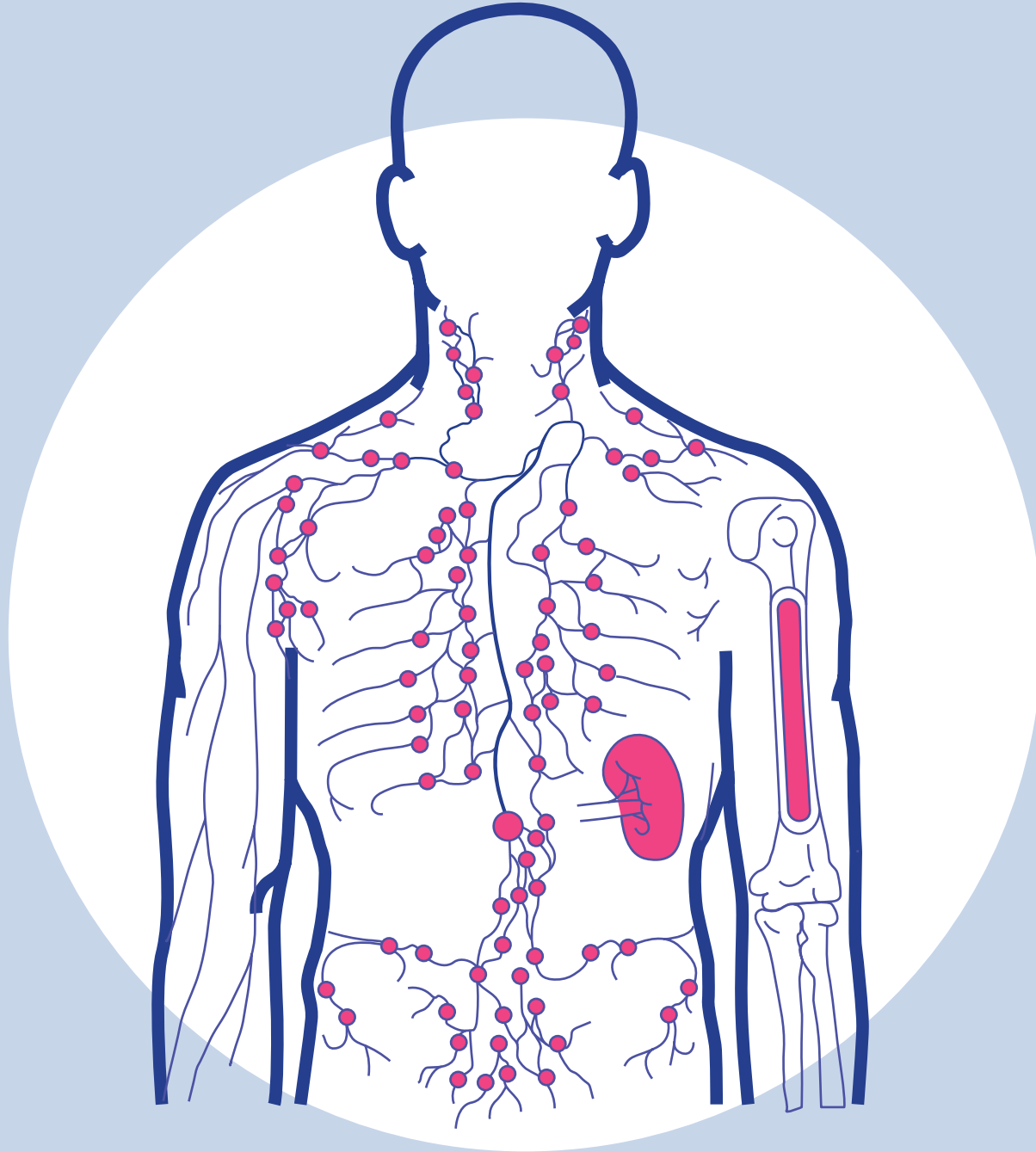
jest narządem znajdującym się po lewej stronie brzucha, pod żebrami, pomiędzy żołądkiem i lewą nerką. Ma zrazikową budowę, a w zrazikach znajdują się skupienia białych krwinek, których zadaniem jest wychwyt i niszczenie drobnoustrojów (bakterii, wirusów) docierających do niej wraz z krwią. Dodatkowo śledziona usuwa z krwi stare i zużyte krwinki.

Szpik kostny

jest gąbczastą tkanką zlokalizowaną w kościach, m.in. w mostku, kręgach, żebrach, czaszce, kościach miednicy, a także w kościach długich kończyn górnych i dolnych, w której wytwarzane są wszystkie komórki krwi, w tym limfocyty.

Węzły chłonne

należą do układu odpornościowego człowieka. To drobne struktury przypominające kształtem ziarna fasoli, składające się z limfocytów (rodzaj krwinek białych). Węzły chłonne znajdują się w całym ciele – na szyi, pod pachami, w klatce piersiowej, brzuchu, pachwinach i innych częściach ciała. Szacuje się, że ich liczba w organizmie wynosi ok. 600.

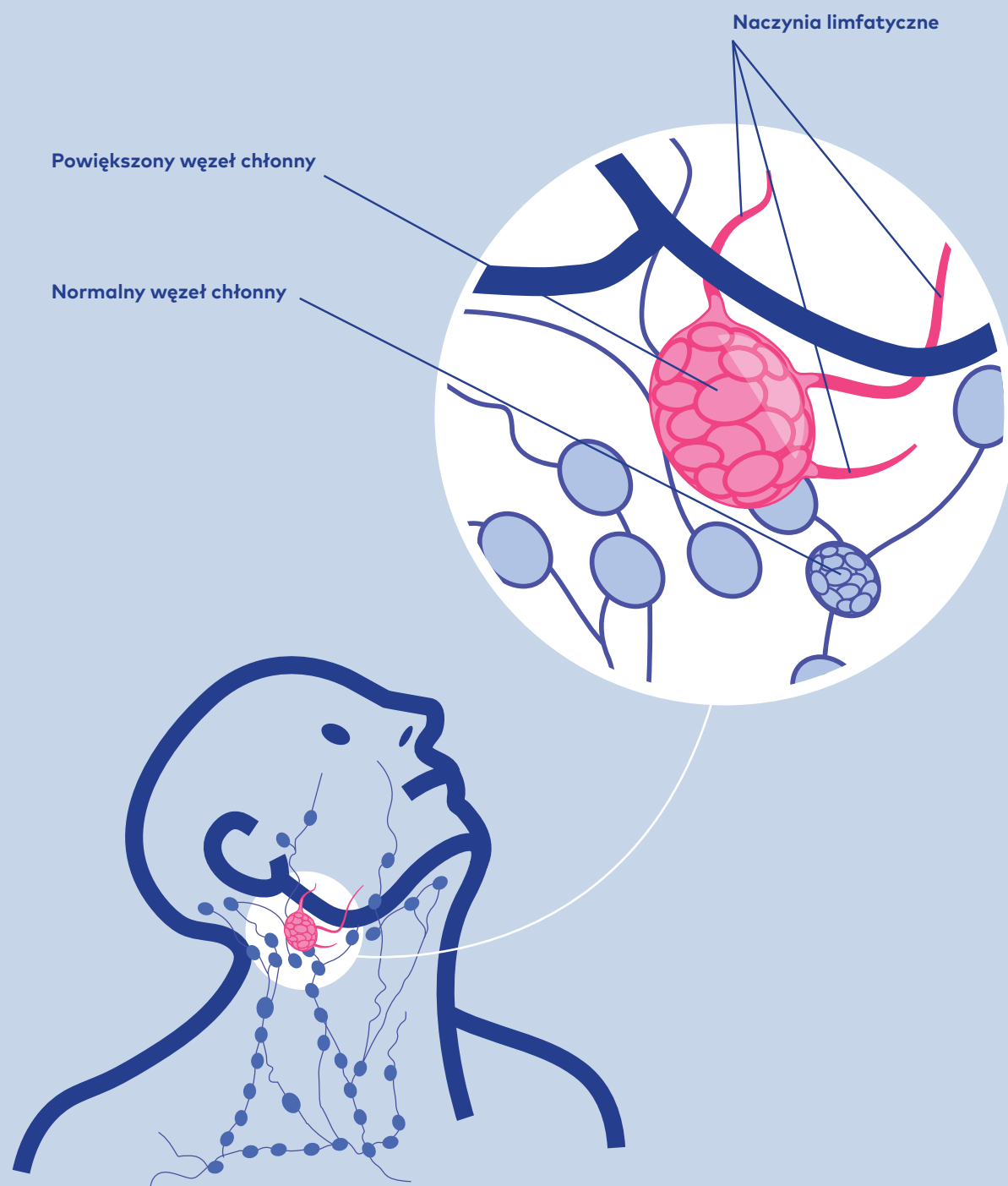
Węzły chłonne w danej okolicy występują najczęściej w skupieniach po kilka-kilkanaście. Część z nich można wyczuć tuż pod skórą.

Węzły chłonne w danej okolicy występują najczęściej w skupieniach po kilka-kilkanaście. Część z nich można wyczuć tuż pod skórą, inne z kolei położone są głęboko (np. w klatce piersiowej i jamie brzusznej).

Od węzłów chłonnych wychodzą specjalne naczynia zwane naczyniami limfatycznymi, przez które limfocyty przemieszczają się po organizmie.

Największe skupiska węzłów chłonnych powierzchownych to:

- podżuchwowe
- na szyi
- w dołach pachowych
- w pachwinach
- pod kolanami.

Powiększony i prawidłowy węzeł chłonny. Za powiększony węzeł chłonny u dorosłego uznaje się taki, którego średnica przekracza 1 cm.

Powiększenie węzłów chłonnych (limfadenopatia)

Gdy w obrębie węzłów chłonnych dochodzi do zwiększenia liczby limfocytów lub napłynięcia do nich innych komórek, obserwuje się powiększenie węzłów chłonnych (limfadenopatię).

Za powiększony węzeł chłonny u dorosłego uznaje się taki, którego średnica przekracza 1 cm. Jeśli powiększone są węzły w jednej lokalizacji, mówimy o limfadenopatii zlokalizowanej, jeśli zaś powiększone węzły są w różnych regionach, wówczas mówimy o uogólnionej limfadenopatii.

Powiększenie węzłów chłonnych jest częstym objawem, a w przeważającej większości przypadków wynika z aktywnej infekcji. Po ustąpieniu objawów infekcji węzły chłonne samoistnie wracają do prawidłowych rozmiarów. Powiększone węzły chłonne w trakcie infekcji są bolesne, często skóra nad nimi jest również obrzęknięta i zaczerwieniona. Najczęściej powiększeniu ulegają węzły zlokalizowane w okolicy zakażenia, np. węzły chłonne szyjne przy zapaleniu gardła, węzły za uszami przy zapaleniu ucha, itp.

Lokalizacja powiększonych węzłów chłonnych pozwala często zawęzić jej przyczyny do konkretnych chorób. Gdy w danej okolicy toczy się jakaś infekcja lub rozrasta się nowotwór, powiększeniu ulegają węzły położone najbliżej tego miejsca, czyli stanowiące pierwsze miejsce spływu chłonki (można to porównać do wartowni).

Na szyi znajdują się bardzo liczne węzły chłonne. Zbierają one chłonkę z głowy, jamy ustnej, a także klatki piersiowej i kończyn górnych.

Na szyi znajdują się bardzo liczne węzły chłonne, podzielone na kilka grup. Zbierają one chłonkę z głowy, jamy ustnej, ale także klatki piersiowej i kończyn górnych. Węzły chłonne pachowe są miejscem spływu chłonki z kończyny górnej i gruczołów piersiowych. Węzły chłonne pachwinowe zbierają chłonkę z kończyn dolnych, okolic pachwin, narządów płciowych, a także narządów miednicy małej.

Niezakaźne przyczyny powiększenia węzłów chłonnych to m.in.: nowotwory, głównie białaczki wywodzące się z limfocytów lub ich prekursorów: ostra białaczka limfoblastyczna, przewlekła białaczka limfocytowa, chłoniaki, przerzuty do węzłów chłonnych innych nowotworów. Węzły w przebiegu chorób nowotworowych często łączą się w duże pakiety, są twarde, niebolesne, nieprzesuwalne względem podłoża, a skóra nad nimi nie jest zmieniona.

Jeszcze rzadszymi przyczynami limfadenopatii są choroby autoimmunologiczne, np. toczeń rumieniowaty układowy, reumatoidalne zapalenie stawów, choroby spichrzeniowe lub inne choroby.

W tabeli 1, na następnej rozkładówce, przedstawiono wybrane przyczyny powiększenia węzłów chłonnych z podziałem na ich lokalizację. Lista obejmuje najczęstsze choroby. Umieszczenie wszystkich przekracza ramy tego opracowania.

Tabela 1
Najczęstsze przyczyny powiększenia węzłów chłonnych w zależności od lokalizacji

Zlokalizowana limfadenopatia	
Szyjna	Zakażenia
	Wirusowe: zakażenia górnych dróg oddychowych, zapalenie gardła, mononukleozą, opryszczka, cytomegalia, HIV
	Bakteryjne: zakażenia wywołane gronkowcem, paciorkowcem, angina, szkarlatyna, gruźlica, próchnica zębów, ropień okołozębowy, choroba kociego pazura
	Choroby odzwierzęce: choroba kociego pazura, toksoplazmoza
Nadobojczykowa	Nowotwory: przerzuty nowotworów, rak piersi, nowotwór tarczycy, chłoniak Hodgkina, chłoniak nie-Hodgkina
	Zakażenia: gruźlica, grzybica
Pachowa	Zakażenia: gronkowcowe i paciorkowcowe zakażenia skóry, choroba kociego pazura
	Nowotwory: rak piersi, chłoniaki, białaczki
	Inne: sarkoidoza, odczyn po szczepieniu podanym w ramię po tej samej stronie, zapalenie piersi u kobiet karmiących w połączeniu z objawami w obrębie piersi po tej samej stronie

Pachwinowa	Zakażenia: zakażenia skóry, tkanek miękkich, róża, choroby przenoszone drogą płciową
	Nowotwory: chłoniaki, nowotwory zewnętrznych narządów płciowych, czerniak

Uogólniona limfadenopatia	
Zakażenia	Mononukleozą, HIV, gruźlica prosówkowa, kiła, dur brzuszny, dżuma
Nowotwory	Chłoniaki, ostra białaczka limfoblastyczna, przewlekła białaczka limfocytowa
Choroby autoimmunologiczne	Toczeń rumieniowaty układowy, reumatoidalne zapalenie stawów, zespół Sjögrena, sarkoidoza
Polekowe	Fenytoina, Allopurynol, Atenolol
Choroby spichrzeniowe	Choroba Gauchera, choroba Niemann-Picka

Co robić w razie wystąpienia powiększenia węzłów chłonnych?

Najczęstszą przyczyną powiększonych węzłów chłonnych są infekcje. Nawet przy błahym przeziębieniu lub infekcji górnych dróg oddechowych, węzły mogą być tkliwe i powiększone. Po ustąpieniu objawów infekcji (samoistnemu, jak w większości infekcji wirusowych) lub w wyniku leczenia (np. antybiotykiem w przypadku zakażeń bakteryjnych) węzły chłonne powinny przestać boleć i stać się niewyczuwalnymi.

Bardzo nasilone bóle węzłów chłonnych, ich zaczerwienienie i obrzęk skóry w ich okolicy, zwłaszcza jeśli przebiega z gorączką, są objawami, z którymi powinno się zgłosić do lekarza. Objawy te świadczą często o infekcji bakteryjnej, która wymaga antybiotykoterapii. Innym niepokojącym objawem są powiększone węzły o miękkiej strukturze, ropiejące lub otwierające się na powierzchnię skóry (czyli tworzące tzw. przetoki).

Jeszcze bardziej niepokojącym objawem są powiększone węzły bez towarzyszącej infekcji, zlokalizowane w kilku okolicach, o twardej strukturze lub złożone w pakiety. Jeśli takiej limfadenopatii towarzyszą objawy ogólne, czyli: zlewne, nocne poty, osłabienie, niezamierzona utrata masy ciała, gorączka bez innych objawów infekcji, może to sugerować chorobę nowotworową. Należy pilnie zgłosić się do lekarza.

Co zrobi lekarz, jeśli zgłosimy się z powiększeniem węzłów chłonnych?

Ze względu na częstość objawu, jakim jest limfadenopatia, badanie rozpocznie się od zebrania wywiadu, który pomoże ustalić jej najbardziej prawdopodobną przyczynę. Lekarz może zadać następujące pytania:

Kiedy pojawiły się powiększone węzły, czy wówczas były jakieś inne objawy infekcji – np. ból gardła, kaszel, gorączka, wysypka, itd.?

Jak wygląda skóra w okolicy powiększonych węzłów. Czy występują objawy tj. obrzęk, zaczerwienienie, ból?

Czy nastąpił kontakt ze zwierzętami w niedługim czasie od wystąpienia objawów (podrapanie przez kota, psa) oraz czy występują inne objawy, jak np. nieproporcjonalne zmęczenie, niezamierzone chudnięcie, nocne poty czy nasilony świąd skóry?

W badaniu przedmiotowym lekarz powinien zbadać wszystkie obwodowe węzły chłonne, nie zaś tylko te powiększone oraz zbadać brzuch w celu oceny ewentualnego powiększenia wątroby lub śledziony. Badanie lekarskie powinno również wykluczyć częste infekcje, np. zapalenie gardła, anginę, inne infekcje dróg oddechowych.

W przypadku stwierdzenia cech infekcji lekarz może zlecić dodatkowe badania krwi (morfologii krwi, wskaźników zapalnych, np. CRP), które pomogą zróznicować etiologię infekcji i ewentualnie zdecydować o przepisaniu antybiotyku. Przy podejrzeniu innej przyczyny powiększenia węzłów należy wykonać dodatkowe badania:

Badania krwi:

- morfologia z rozmazem mikroskopowym
- ocena parametrów stanu zapalnego, jak OB i CRP
- próby wątrobowe, takie jak ASPAT i ALAT, LDH.

Badania radiologiczne:

- RTG klatki piersiowej
- USG jamy brzusznej.

Co mogę zrobić samemu?

- Należy pamiętać, że większość przypadków powiększenia węzłów towarzyszy infekcjom i ustępuje wraz z ich objawami.
- Jeśli mimo wyleczenia infekcji i ustąpienia jej objawów, węzły nadal są powiększone, powinno zgłosić się do lekarza.
- Podobnie, jeśli po zakończeniu antybiotykoterapii węzły chłonne nie zmniejszyły się lub utrzymuje się kaszel, jest to wskazanie do wykonania dodatkowych badań.
- Objawy ogólne, czyli: zlewne, nocne poty, osłabienie, niezamierzona utrata masy ciała, gorączka bez innych objawów infekcji z towarzyszącym powiększeniem węzłów chłonnych wymagają również pilnej konsultacji lekarskiej.

Opracowanie:
dr Aleksandra Gołos

